

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankturna pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrt leta Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopis se ne vračajo

Marinček:

V strokovno organizacijo!

Krekovci stopamo v novo leto, ki naj bi pomenilo zopet en korak bližje našemu cilju, da postanemo delavci — po mišljenju in hotenju. V ta namen ni le potrebna teoretična, ampak tudi praktična izobrazba. Kdor bi menil, da služi v polnem obsegu Krekovi ideji, če je član Krekove mladine, če se udejstvuje v društvu, pa magari še tako pridno, pri tem bi pa zanemarjal našo glavno delavsko organizacijo — Jugoslovansko strokovno zvezo, ta bi bil v velikem zmoti. Glavni naš cilj mora biti močna Jugoslovanska strokovna zveza. Ona mora biti za nas ona armada, ki naj vodi delavstvo v boju s kapitalizmom in s sedanjo družbo, v boju za boljše delavne pogoje, za boljše existenco in za boljše, novo družbo. Če bo Jugoslovanska strokovna zveza močna, bo krepka tudi Krekova mladina. Kajti obe organizaciji morate eno drugo dopolnjevati. Krekova mladina zajame in izoblikava delavsko mladino, napeljava njeno berbenost v pravo in koristno smer, to mladino takorekoč oboroži, potem pa odpre vrata na stežaj, da se pridružijo ti mla-

di starejšim, že utrjenim kadrom, jih pomnože in s tem utrdijo upanje na končno zmago. Kjer se zbirajo člani Jugoslovanske strokovne zveze, ne smejo manjkati naši Krekovi. Zalostno je bilo, ko je bilo nekje zborovanje JSZ, pa brez Krekovcev, samo starejši. Taka pot ne vodi do napredka, ampak nazaj in nazdol. Pa recimo, da je bila le pomota. Naša izobrazba in vzgoja mora biti pa tako globoka in tako iskrena, da bodo tudi pomote odpadle. Fantje, naše torišče je tudi v skupinah Jugoslovanske strokovne zveze! Nihče, kdor je sposoben in kdor ni zadržan iz opravičljivih vzrokov, se ne sme odtegovati strokovni organizaciji. Vsak član naj se živo udeležuje dela v tej organizaciji; nikoli v zadnjih, ampak vedno v najspredejših vrstah. Mogoče je centrala premalo pozornosti posvečala strokovnemu vprašanju. Da se odpravi ta nedostatek, bo postavila posebnega strokovnega referenta, kojega naloga bo, da se zanima izključno za strokovna vprašanja in da seznanja z različnimi strokovnimi vprašanji tudi člane Krekove mladine.

Dr. Gosar poroča v finančnem odboru.

V soboto 14. t. m. se je vršila v finančnem odboru razprava o proračunu ministrstva za socialno politiko. Dr. Gosar je poleg predloga v proračunu podal tudi kratko poročilo o svojem delu. Dr. Gosar je izvajal sledeče:

Predlog proračuna ministrstva za socialno politiko za l. 1928-29 se bistveno ne razlikuje od letošnjega proračuna četudi je ta znašal 363,890.934 Din, dočim znaša predlog za prihodnje leto samo 30,221.091 Din. Vsa ta razlika izhaja od ted, ker so se krediti za invalidske podpore in doklade 275,000.000 dinarjev, kakor tudi krediti za odkup invalidnine 5,000.000 Din prenesli v proračun vrhovne uprave 9,608.014 Din za vzdrževanje dečjih ustanov pa na oblasti. Na temelju teh podatkov znaša celokupna slika med krediti za ustanove, ki ostanejo v kompetenci ministrstva, in med vsoto letošnjega proračuna, predloženega za prihodnje leto, skupno 1,221.000 dinarjev.

Poleg tega pa je vendar vprašanje, ali ti krediti sploh zadostujejo vsaj za najvažnejše naloge tega ministrstva. Ako primerjamo lanski proračun z letošnjim, postane očito, da ministrstvo pri takem proračunu ne more vršiti vsega dela. Že pri razpravi o sedaj veljavnem proračunu sem moral ugotoviti, da je državno skrbstvo za socialno politiko slabo in da gre že od 1923. leta naprej stalno v smeri zmanjšanja in celo popolne likvidacije. Ugotoviti moram tudi to, da pomenja predložen in sedaj veljavni proračun poslednjo etapo v smeri likvidacije vojne in povojne socialne politike s padanjem izrednih razmer, istočasno pa tudi prvo etapo k razvoju novega, normalnim, ekonomskim in socialnim razmeram odgovarjajočega skrbstva. Danes, ko je v razpravi proračun ministrstva za socialno politiko, se naadam da bomo lahko poleg nekaterih nebitvenih korektur v tem proračunu v smeri varčevanja, na temelju rezultatov, doseženih v ministrstvu za soc. politiko v preteklem letu, dokazali upravičenost in resničnost mojih trditvev. Naadam se da bom lahko v mojem proračunu, ne samo uporabljal dosedanje kredite za socialno politiko, nego dokazal, da se bodo morali v doglednem času dovoliti tudi večji izdatki za te svrhe.

Dr. Gosar poroča nato o delavskem oddelku ministrstva in o dosedanjem delu na posameznih uredbah in pravil-

nikih, ki se tičejo delavstva. Pri tem omenja zlasti uredbo o borzah dela, s katero se je ustanovilo v naši državi osem stalnih borz dela. S to uredbo se bo tudi začela sistematična gradnja delavskih hiš. Nadalje omenja oba pravilnika o volitvah in poslovanju delavskih zaupnikov, ki sta bila nujno potrebna. V ministrstvu se je izdelal tudi načrt uredbe o ureditvi delovnega časa, zapiranja in odpiranja trgovskih lokalov, glede katere se bo v najkrajšem času vršila tozadevna anketa uslužbencev in delodajalcev in je že tudi izročena v pretres ministru za trgovino, tako da bi jo izdala obadva ministra skupaj.

V najkrajšem času se bo tudi rešilo vprašanje delavskih legitimacij in bo izdana v to svrhu posebna uredba.

Za zaposlitev tujih delavcev v naši državi je že tudi izdelan nov načrt uredbe za zaposlevanje tujih delavcev, ki bo po konferenci z zastopniki delavcev in delodajalcev predložen narodni skupščini.

Dovršen je tudi načrt novega zakona o prisilnem varčevanju mladih delavcev, ki pa se bo še prihodnji teden obravnaval z zastopniki delavcev in delodajalcev.

Najvažnejše vprašanje delavske socialne politike pa je vprašanje delavskega zavarovanja. Podrobnih težav zavarovanja ni treba omenjati. Vsi vemo, da je potrebna korenita ozdravitev. Tudi načrt te uredbe je po dolgotrajnih proučevanjih in razpravah gotov in bo v najkrajšem času predložen finančnemu odboru. Takoj po uveljavljenju te uredbe bi se imelo pričeti z reformo uredbe o okrožnih uradih v zvezi z izvedbo volivnega postopanja tako, da bi se volitve v doglednem času lahko izvedle.

Izseljeniška služba se je v teku poslednjega leta znatno izpopolnila in bo poročilo v kratkem v rokah poslancev. Pripravlja se konvencija za zaščito naših delavcev in njihovem zavarovanju z Francijo in Nemčijo.

Invalidsko vprašanje je bilo z gospodarske strani dosedaj docela zanemarjeno in to predvsem radi invalidskega zakona ki se je sestavil brez ozira na sredstva, s katerimi je moč razpolagati. Zahteve po odkupu invalidnine se vedno množe. Teh prošenj je vsak dan več. V prejšnjem in sedanjem proračunu je bila v ta namen dana vsota

2,000.000 Din. Ko sem ta resor prevzel, je bila ta vsota izčrpana. Zato se vstavil v proračun še dva milijona, ki jih bom vodil od finančnega ministra. V novem proračunu je določeno 5,000.000 Din. Dosedaj se je vršil odkup po svobodni presoji raznih momentov. Ker pa so se pogosto dogajali slučajji, ki so povzročili deloma neupravičena nezadovoljstva, sem izdal navodila za odkupovanje. Ta navodila pridejo v narodno skupščino. Razdelitev tega kredita se bo izvršila po oblasteh. Dosedaj se je izplačalo 431 odkupnin. V ta namen se je izplačalo 4,900.000 Din.

Kredit za zaščito dece se je povečini prenesel na oblasti.

Kaj se je glede stanovanjskega vprašanja storilo, je znano. Od 1. aprila dalje bo vse odvisno od hišnih posestnikov. Če bodo uvidevni, se bo stanovanjska zaščita končala, če tega ne bo, se bo pojavila potreba za zaščito najemnikov.

Statistični oddelek napreduje in bo v kratkem času izdal prva dela.

Za podporo pasivnih krajev se je dosedaj porabilo 22 milijonov. Od tega se je dalo po Rdečem križu 10 milijonov. Ta denar se ne bo vračal državi, ampak v poseben fond, tako da bo ta fond vedno na razpologo za te izredne potrebe.

Dr. Gosar je žel za svoja stvarna izvanjanja splošno odobravanje in je bil proračun po kratki debati sprejet.

Notranje borbe v centru.

Na delavskem zborovanju v Oberhausnu je centromov poslanec Imbusch, ki je po poklicu rudar, imel oster govor o razmerah v katoliški centromaški stranki ter je srdito napadel delo državnega kanclerja dr. Marksa kot strankinega voditelja. Ugotovil je, da je v zadnjem času prišlo v stranko mnogo ljudi iz vrst akademikov, uradnikov in iz gospodarskih krogov, ki po svojem prepričanju niso bili in ne bodo nikdar pristaši katoliškega centra, temveč so se približali stranki, ki je na vladi, le iz egoističnih namenov, da bi dobili z njeno pomočjo korita. Delavcem, pravi poslanec Imbusch, odrekajo v stranki vpliv, ki jim gre. Stranka ima po govornikovem mnenju preveč uradništva in postaja birokratska. Zlasti boli delavstvo, da se je pri ureditvi plač postopalo naravnost kruto in krivično. Prehuda razlika je, če prejema n. pr. minister 6000 mark (81.300 Din), državni kancler pa celo 9000 mark (121.950 Din) doklad, medtem ko mora delavstvo večkrat stradati.

Veliko da misliti tudi dejstvo, da se centrum oddaljuje od republikanske zastave in miha med monarhijo in republiko. Poslanec je mnenja, da je tem razmeram treba napraviti konec, toda ne z izstopom iz stranke, temveč z intenzivnim delom v njej. Treba bo postaviti današnje voditelje nekaj časa na hladno, da bodo imeli čas poklicati si v spomin one čase, ko so še čisto drugače mislili in tudi delali. Pri volitvah, pravi govornik nadalje, bo moralo delavstvo postaviti lastne kandidate, ker drugače delavci v stranki ne bodo prišli do vpliva, ki ga kot strankini volivci zaslužijo.

Stranka, ki sloni na krščanskem programu, ne more voditi dvoumne politike, ki naj bi ustrezala vsem: demokratom in reakcionarjem. Imbusch zahteva načelne jasnosti in praktične doslednosti.

Političen pregled.

Zadnja nedelja je bila za naše politično življenje izredno živahna. Pripetila se je cela vrsta zanimivih dogodkov. Dobili smo novega notranjega ministra radikala Čedo Radoviča. Z njegovim imenovanjem so zadovoljni paši-

čevci in ostali radikali. — Cela vrsta velikih županov je bilo premeščenih in vpokojenih. Med drugimi je vpokojen nekdanji ljubljanski veliki župan dr. Vilko Bahtič v Užicah. — Demokratska stranka je v ponedeljek imela kongres, na katerem so Ljuba Davidovič, Voja Marinkovič in Voja Veljkovič obširno obrazložili notranji, zunanji in gospodarski položaj. Davidovič je bil v svojih izjavah zelo oster, zlasti v napadih na sedanjo vlado. Voja Marinkovič je pa bil v svojem poročilu o zunanji politiki zelo odkrit. Iz njegovih izjav je tupatam izzvenela cela grožnja. Resolucija, ki jo je sprejel kongres, ni bila tako ostra, kakor se je pričakovalo, in ne bo imela za posledico nobenih političnih sprememb. — Finančni odbor je razpravljal o kmetijskem ministrstvu, o agrarni reformi, o ministrstvu za socialno politiko, železniškem ministrstvu, javnih delih in vojnem ministrstvu. Pri posameznih proračunih so ministri obširno obrazložili svoje proračune. — Davčni odbor zelo obširno razpravlja o avovih davkih. — Narodna skupščina se bo najbrž sestala prihodnji teden in bo pričela razpravljati o raznih zakonih. — V Bosni, Hercegovini in Dalmaciji vlada med prebivalstvom velika beda in glad. Raditega je vlada nakazala več milijonov podpore za te težko prizadete kraje.

Po svetu.

Še ona afera. Da ne cvete korupcija samo pri nas na Balkanu, ampak da je ta povojna bolezen inficirala tudi sicer solidne Nemce in Francoze, dovolj zgovorno dokazuje afera, ki je bila odkrita pred nekaj dnevi pri reparacijskih dobavah Nemčije Franciji. Kolikor se je dosedaj moglo razkriti so bili nemški liferanti naravnost zmenjeni s francoskimi prejemki blaga. Blago je šlo čez mejo brez carine — seveda pod firmo reparacij. Dobavljalo se je tudi manj in slabše blago. O tem, v koliko je bila pri dobavah prikrasana tudi Francija, še ni znano. Nemčija uradno izjavlja, da je dolžne dobave v redu odpravljala in da za poneverbe ni odgovorna. Preiskavo je odredil takoj francoski ministrski predsednik in obenem finančni minister Poincaré in naročil, da se vodi z vso strogostjo. Prizadete so menda tudi zelo »odlične« cesebnosti.

Francoski parlament je pretekli feđen izročil dva komunistična poslanca sodišču. Protj izročitvi so glasovali skoro vsi socialisti, iz česar je naredil minister Herriot — nekaj voditelj socialistov — vprašanje zaupnice in hotel odstopiti, vendar so ga pregovorili, češ da so glasovali tako le iz principiellnih razlogov. Kakšni so ti principiellni razlogi takoj razumemo, ako vemo, da bodo v Franciji kmalu volitve, pri katerih upajo socialisti spriči razpoloženja mase znatno porasti. Komunisti veliko pridobiti ne morejo, ker nimajo organizacije, sicer pa bi. Francoski socialisti so politično zelo krotki in gredo vedno z malomeščanskimi strankami skupaj. Tako tudi sedaj. Po volitvah, mislijo, da bodo oni prevzeli vodstvo države. — Gonja proti komunistom je značilno ravno v Franciji skoro najhujša. Razumljivo. Francoski kmet je po naše reakcionarec prve vrste in mu že beseda komunist zadostuje.

Tudi na Poljskem so volivne priprave v polnem razvoju. Poljski katoliški škofje so pred časom naslovili na vse poljske stranke s katoliškim kulturnim programom pastirsko pismo, v katerem jih pozivljajo na enotno fronto poljskih katolikov. Med katoliki na Poljskem igra veliko vlogo narodnost, tako da pomeni katolik ali Poljak skoro eno in isto. Na Poljskem je močna katoliška aristokracija, ki predstavlja socialno najbolj reakcionarno poljsko stranko.

Tudi Poljaki imajo svoj centrum, ki pa nima prave moči. Za bližnje volitve so sklenile vse katoliške stranke enoten nastop. Veliko od tega pričakovati, je težko, ker so razmere na Poljskem še zelo neurejene. Na drugi strani se pa vežejo poljski in nemški socialni demokrati, katerih boj gre proti tako zvanim katoliškim strankam, predvsem pa proti poljski aristokraciji, ki ima v rokah ves

poljski kapital in mnogo zemlje.

Sovjeti preganjajo po časopisnih poročilih opozicijo že cel mesec, med tem ko še vsi tisti, ki naj bi bili pregnani, predvsem Trockij in Zinovjev, mirno sede v Moskvi in uživajo zlato svobodo v sladkem brezdelju, ko so bili oproščeni vseh služb ter razmišljajo o svetovni revoluciji pod nadzorstvom policije. Stalinov režim postaja vedno močnejši.

Strokovna organizacija.

Kdo je strokovna zveza?

Ali je mogoče odbor ali kak zaupnik tvoje krajevne strokovne skupine tak, da ti je dovoljeno, radi resnične ali navidezne napake ali pogrške teh, čez strokovno zvezo zabavljati ali ji obrniti hrbet? Ne! Ti so le na odgovornih mestih delujoči člani zveze. Pravi strokovničar se najprej prepriča, ali res obstaja kaka pogrška, govori poprej sam s prizadetim tovarišem in ako to nima uspeha, prinese stvar na prvi članski sestanek, a tudi to mirno in v stvarni obliki.

Ali je zvezin strokovni tajnik zveza, tako da cela zveza ne premore in ne velja nič, ako ta svoje dolžnosti navidezno ali resnično slabo opravlja? Ne! On je le funkcionar zveze. Tvoja dolžnost je, da mu odkrito poveš svoje mnenje in ako tako ne prideš do zadovoljivega rezultata, obvestiš o tem celokupno načelstvo. Tudi na zaključenem sestanku samih članov moreš tako stvar spraviti v mjren in stvaren razgovor. Nikoli pa ne zabavljati čez tega ali onega tovariša proti kakemu neorganiziranemu ali celo takemu, ki je organiziran pri nasprotnikih. S takim ravnanjem bi si vedno jemal pravico, obsojati druge, ki tako rujejo proti tebi kot članu organizacije ali pa proti vsej tvoji organizaciji.

Ali je morda strokovna zveza načelstvo centrale? Tudi ta je le organ, del strokovne zveze. Ti se moreš proti njegovim sklepom pritožiti na občni zbor, ki ga tvorijo po veliki večini sami tvoji tovariši. Tudi centrala je vezana na pravila in sklepe in ne more storiti, kar bi hotela:

Naša strokovna zveza je celokupnost vseh članov, ki po jasnih velelnih besedah od članov sprejetih pravil z vsemi sredstvi deluje na izboljšanje tvojega, tvojih tovarišev in tvojih otrok položaja. Hočeš biti sodelujoč ali za organizacijo mrtev član?

★

Vabilo na redni mesečni sestanek Strokovne skupine mestnih delavcev in uslužbencev in društva »Edinost«, ki se vrši v petek, dne 20. januarja 1928, ob 7 zvečer v Konzumni kletki na Kongresnem trgu. Dnevni red: 1. Poročilo o delu gerentskega sosveta, poročata gg. Pirc in Pust. 2. Podpis novih članskih izkaznic za Strokovno zvezo. 3. Čitanje pravilnika za delavsko starostno zavarovanje za delavsko bolniško blagajno. 4. Slučajnosti. Udeležba za vsakega člana strogo obvezna. — Odbor.

Razširjajte „Pravico“!

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Razmišljanje delavca pri pogledu na stroj.

Stroj in delavec sta kakor duša in telo. Delavec-duša daje stroju-telesu življenje. Zato je povsem naravno, da delavec tudi večkrat razmišlja o stroju, s katerim je njegovo življenje tako tesno zvezano. Včasih ga ljubi, včasih sovraži. Ko streže stroju, se spominja časov, ko strojev še ni bilo, saj ne v tej obliki in v tej popolnosti, kako je tedaj delavec vsekako opravljal morda težje delo, toda večkrat mnogo zanimivejše. Vedno enaki giba človeka, zlasti umnega človeka nehoti dolgočasijo in mu zato tudi živce vse bolj utrujajo kot recimo spreminjanje polno delo rokodelca ali kmeta.

Drugemu, ki se tudi pri stroju ozira predvsem na družabne posledice stroja, stopi ob misli na stroj nehoti pred oči veliko število delavcev, ki so vsled strojev postali nepotrebni in so prišli tako ob svoj zaslužek. Stopi mu pred oči tudi

dejstvo, da stroj dandanes ne koristi toliko delavcu, ampak bolj podjetniku, kateremu pomaga kopičiti premoženje, in ga s tega stališča stroj in tehnični napredek sploh ne more zadovoljiti.

Resnični so pomisleki enega in drugega. Omenjena pa tu ni poglavitna stvar, da je namreč stroj delo človeškega razuma, ki naj po božji naredbi obvlada zemeljske moči sebi v korist. Delo pri stroju je res zelo enakomerno, zato bi moralo biti krajše, da človeka ne utruji preveč. Stroji in napredek tehnike niso za to tu, da bi kopičili bogastvo nekaterim, ampak v prvi vrsti za to, da pomagajo človeku do človeka vrednega življenja. V tem je glavni in pravi pomen strojev.

Ko je Henry Ford vpeljal za svoje delavce petdnevni delovnik, se je začudil ves svet. Pred sto leti so delali rokodelci po 12 ur dnevno in še dalje. V predmlicah so delali celo 13 do 14 ur dnevno, celo žene in otroci. Okoli leta 1835—1840 so začeli delovni stanovi zahtevati 10 urni delovnik in že leta 1840 je ameriška zvezna vlada v vseh državnih podjetjih vpeljala 10 urno dnevno delo. Mnogo dr-

zato je načelstvo Strokovne zveze viničarjev sklenilo letos zastaviti vse sile in združiti pod svoje okrilje po možnosti vse haloške viničarje, za katere se sploh nihče ne briga.

Železničarski vestnik.

Delavski zaupniki. V najkrajšem času se bodo po vseh podjetjih, kjer je zaposleno več kot 10 delavcev, torej tudi pri železnici, izvedle volitve delavskih zaupnikov. To je bila naša stara zahteva ter smo nešteto krat v tem zmislu intervenirali. Ko je pa zasedel ministrstvo za socialno politiko dr. Gosar, se nam je takoj obljubilo, da se bodo čimprej izdala navodila za volitve teh zaupnikov, kakor tudi poslovnik o delovanju izvoljenih zaupnikov. Volitev delavskih zaupnikov je zelo važna in želeči bi bilo, da bi posamezne organizacije nastopile pri teh volitvah skupno. Kakor je pa razvidno iz pisave Ujedinjenega Železničarja št. 24, z dne 15. decembra 1927, ni socialistom za pametno izvedbo teh volitev, ampak jim je mnogo ljubša tudi tukaj, ko se gre za naše pravice, strankarska borba. Ta taktika gotovo ni na mestu in že kot taka danes preprečuje eventuelne skupne nastope zaupnikov. Komu v škodo? Gotovo železničarjem samim! Laž je torej, da bi edino Savez železničarjev izvojeval te volitve, ampak jih je izvojevala krščansko socialistična organizacija v največji meri. Ako ne bi bil minister za socialno politiko krščanski socialist dr. Gosar, bi Savez z nami vred gotovo še dolgo dobo čakal na zaupnike!

Delavski pravilnik. Kakor smo že zadnjič poročali, je delavski pravilnik podpisan in je stopil v veljavo že 1. januarja 1928. Kdaj se bo izvršila prevedba od urnih plač na novo dnevno plačo po tem pravilniku, nam še ni znano, kakor nam tudi še ni znano, kolikokrat se bo povečala osnovna dnevna na zlati podlagi na sedanjo vrednost papirnatega dinarja. To bo odvisno od sporazuma med prometnim in finančnim ministrom. Po tem pravilniku je zopet prizadeto mlajše delavstvo, ki bo moralo čakati na stalnost celih pet let, kar se je dosežaj že lahko pridobilo po preteku enoletne nepretrgane službe. Pripadajoči letni dopustj pripadajo le stalnim delavcem, torej delavcem pod petimi leti službe ne bo imel pravice do dopusta s plačanimi prejemki. Naravnost katastrofalno je vplival ta pravilnik na tako zvanе polkvalificirane in strojne delavce, ki so v tem pravilniku naravnost prezrti. To je delavstvo, ki se je izučilo obrti, pač pa nima učnega lista ter opravlja delo rokodelca in večkrat še bolj, kot pa rokodelca z učnim spričevalom. Zahtevamo, da se tudi za te delavce določi posebna vrsta plač, ki naj odgovarjajo njihovi sposobnosti. Prometna zveza je že v tem zmislu vložila tozadevno intervencijo.

Iz intervencij. Prometna zveza je vložila ponovno intervencijo v zadevi izplačila razlik nastavljenemu osebju, kateremu dolguje uprava že iz leta 1923, oziroma 1924. Nedolgo je, kar je minister za promet ustanovil »ministrovo kontrolo prometa«, katere naloga je, odpraviti vse dosedanje nedostatke v službi. Nimamo ničesar proti temu in celo

veseli nas, da hoče minister naše železnice dvigniti na delu in ugledu pred inozemstvom, vendar je pa potrebno, da tudi uprava izpolnjuje svoje zakonske obveznosti napram osebju, ako hoče, da bo lahko osebje v redu in vestno opravljal svojo službo. Enako je pri službenih oblekah. Po izdanem pravilniku pripada osebju namesto obleke v naravi vsakoletna denarna pristojbina, sicer v zelo malenkostnem znesku, katere pristojbina bi se pa morala izplačati že meseca oktobra. Oktobra se nas je pa potolažilo, da se bo ta pristojbina ali doklada za službeno obleko izplačala 1. januarja 1928. Minil je pa 1. januar, o tej dokladi pa ni duha ne sluha. Edinice so vpslale svoje spiske za februar ravnateljstvu, a tudi v teh spiskih ni te doklade. Zahtevamo, da se ta doklada za službeno obleko čimprej izplača. Ni dovolj, da se od osebja zahteva predpisana obleka, da se naj uslužbencem tudi denarna možnost za nabavo te obleke!

Krekova mladina.

Iz centrale. Vsi podružnični odbori, ki žele predavatelja za skioptično predavanje iz centrale naj to sporoče vsaj teden dni popreje. Isto velja tudi za vsa predavanja Krekove socialne šole.

Vsem podružnicam! Agitirajte za »Ogenj«, nabirajte naročnike in pošljite denar in naslove centrali. Ob vsaki priložnosti se spomnite tudi naše »Pravice«! Na delo za naša lista!

Ustanovitev Krekove mladine v Velenju. V prijetnem in prijateljskem razpoloženju se je vršil v nedeljo 8. januarja v Velenju ustanovni sestanek Krekove mladine. V Društvenem domu se je zbralo lepo število delavskih fantov in deklet. Sestanek je otvoril tov. Zajc, ki je podčrtal pomen in namen sestanka. Nato je tov. Koren v jednatem govoru predložil zbranim splošen položaj delavstva in iz tega izvajal nujen in velik pomen delavskih strokovnih organizacij, obrazložil in poudaril pomen in namen JSZ in Krekove mladine, ki drug drugo izpopolnjujeta. Namen, da se skupina JSZ v Velenju poživi in razmahne, je gotovo dosežen, kajti vsestransko razpoloženje navzočih je pričalo, da se bodo v bodoče z vso vnemo lotili dela v organizaciji. V toplih in krepkih besedah je nato tov. Kordin iz Ljubljane orisal delo Krekove mladine, dekletom pa je tov. Marica Skaletova iz Celja naslikala lep in idealen delokrog v Krekovi mladini. Po živahnem in stvarnem razgovoru je tov. Zajc zaključil krasno uspeši sestanek z željo, da se novoustanovljena podružnica kar najlepše razvije, skupina JSZ pa, da se resno in z vnemo loti svoje naloge v dobrobit delavstva v Velenju.

Podružnica Ljubljana grad. Izredni občni zbor podružnice se bo vršil 22. januarja ob 2 popoldne v prostorih ge. Franje Vinkovič, Udeležba obvezna.

Zalog-Spodnji Kašelj. Naša podružnica bo uprizorila v nedeljo 22. januarja ob 4 popoldne v dvorani g. Cirila Požara igro »Lepa Vida«. Med odmori igra društveni tamburaški zbor. Ne zamudite lepe prilike in si oglejte delo naših Krekovec!

žav in industrij je še le po vojni uvedlo 8 urni delovnik.

Leta 1908 je že precejšnje število podjetij vpeljalo prost sobotni popoldan, torej petinpopoldnevni delovni teden. Po vojni je to silno napredovalo in še vedno napreduje.

Delodajavce je zahteva po 10 urnem delovniku spočetka zelo vznemirila. Bal so se zmanjšanja produkcije. Zgodilo pa se je nasprotno: Ne samo, da produkcija ni padla, ampak celo napredovala je pri deseturnem delovniku in še bolj pri petinpopoldnevem do petdnevem tednu.

Vzrok temu je bil v prvi vrsti tehnični napredek in stroji. Inženjerji so vporabili vso svojo energijo v to, da so izločili vsako nepotrebno delo in s tem zmanjšali potrebo delovnega časa. Seveda je to intenzivno delo, zlasti tako zvani Taylorjev sistem, zahtevalo večjega napora in energije s strani delavca in ga zato neprimerno bolj izčrpal. Z druge strani je tudi res, da oskrbovanje avtomatičnih strojev, vedno enako delo otopi telo in duha človekovega, zato je odmor pri delu toliko bolj potreben, čimbolj intenzivno je delo človekovo. Zato je po-

vsem naravna zahteva delavstva, da skrajša delovni čas, kolikor je to sploh mogoče. To zahteva življenjski interes delavca, ker edino na ta način more ohraniti svojo delovno moč in življenjske sile. To pa zahteva tudi pravica delavca, ki edino na ta način s pomočjo skrajšanega delovnega časa more začeti življenje, vredno človeka. Le če mu stroji do tega pomagajo, so dosegli svoj cilj, ki je njihov edini človeka vredni cilj. Le na tak način mu je omogočeno, da posveti nekoliko prostega časa svoji družini, da izobrazuje svojega duha v prosvetnem in religioznem oziru. Čudijo se mnogi otopelosti delavca za vsak višji cilj, ne pomislijo pa, da mu niso dali ne prilike ne možnosti izobrazbe, ki je za to potrebna. Čudijo se drugi, zakaj je toliko delavcev brez vere ali le mlačnih v veri, ne pomislijo pa, da delavci mnogokrat tudi pri nas pri najboljši volji nimajo časa, ne možnosti, da bi zadostili najprimitivnejšim verskim dolžnostim. In če delavcu ves tehnični napredek in stroji pomagajo, da bo res mogel začeti živeti življenje, vredno človeka, tedaj lahko rečemo, da so stroji dobili svoj pravi pomen.

Ljubljana, V petek 20. januarja se vrši tečaj za nemščino v prostornih »Borbec« v Akademskem domu. Začetek ob pol 8 zvečer.

Sneberje-Zadobrova. Redni občni zbor podružnice se vrši na Svečnico ob 2 popoldne v prostorih g. Valentina Černeta. Člani in članice, udeležite se obnega zбора!

Boj v Nemčiji — zaenkrat končan.

Grzeči boj v nemški kovinski industriji se je prepričal z razsodbo delavskega ministrstva. Prizadetih bi bilo preko 250.000 delavcev. Kakor znano, sta bili dve vprašanji, ki sta zahtevali rešitve: izvedba osemurnega delovnika (sistem treh šiftov) v topilnicah in zvišanje plač v vsej železni in železo predelujoči industriji. Zahtevano povišanje plač je bilo združeno z zmanjšanim delovnim časom. Ker se nasprotujoči si stranki, delavci in podjetniki, sami nista mogli zediniti, je posegel vmes delavski minister.

Od njega imenovano razsodišče je najprej sporni vprašanje izvedbe osemurnika in povišanje plač ločilo in postavilo vsako zahtevo zase. Glede delovnega časa se je glasila razsodba, da se s 1. januarjem 1928 uvede osemurnik. Termin uvedbe v posameznih obratih je različen. Vsekakor pa se mora uvesti v teku tega leta osemurnik povsod. Termin uvedbe v posameznih podjetjih določajo inspektorji dela.

To odločbo so vzelj podjetniki, dasi gotovo zelo neradi, vendar na znanje, medtem ko so odločbo o plačah odklonili. Enako so storili delavci. Tedaj je proglasil delavski minister dr. Brauns odločbo razsodišča za obvezno. S tem je bil boj formalno končan. Razsodba pomeni nekako kompromisno rešitev. Posamezni podjetniki še sedaj mislijo ustaviti obrate, a si bodo to gotovo premislili, posebno še sedaj, ko so široke mase ljudstva nadi tega boja precej razburjene, ker je bilo brutalno postopanje podjetnikov le preveč očitno. Zopet je bilo slišati zahtevo po socializaciji železne industrije.

Da delavstvo vendar ni izšlo iz boja oškodovano, je gotovo delo strokovnih organizacij. Boj pa bo šel še dalje. Kapitalisti bi tudi v Nemčiji na vsak način radi prišli na predvojno zeleno vejico. Zato že pripravljajo boj proti delavskemu ministrstvu, ki da je strogo enostransko — socialistično. Tudi na državno upravo vohbe si hočejo pridobiti zastopniki kapitala odločilen vpliv. Zato se vrši del boja tudi na politični pozornici.

Gotovo, da ima vsaj tak izid boja precejšnje posledice tudi izven meja Nemčije, za vso evropsko kovinsko industrijo in s tem za vse delavstvo, posebno pa še kovinarje. Ako bi v Nemčiji še sedaj ne obveljal osemurnik, bi to imelo slabe posledice za delavstvo, kovinarje, v vseh onih državah, kjer se osemurnik že dejansko izvaja.

Francé Žužek:

Problem brezposelnosti v letu 1927.

Zato, ker se bom k celotnemu problemu itak povrnil meritorno in izbrpneje, za danes samo kratka obrisna skica:

Število brezposelnih delavcev in nameščencev v letu 1927. ni doseglo 15.000 in je bilo precej manjše od leta 1926. Problem, odnosno težišče brezposelnega vprašanja ne tiči toliko v teh tisočih, kolikor v tem, da naraste v Sloveniji **prebivalstvo v enem letu za 6000, dočim industrija in trgovina stoji, izseljevanje pa je skoro omembe nevredno.**

Brezposelnost povečuje silen dotok ljudi z dežele v mesta in industrijska središča — posledica na eni strani stagnacije izseljevanje, na drugi strani pa splošen pojav, ki so ga večji narodi že prestali, Slovenci pa smo v začetnem štadiju. To je za mezdno delavstvo, ki zares nima drugega kot svojo delovno moč, hud udarec, kajti ta naval sam po sebi tišči mezde popolnoma k tlom. Saj delajo težaki n. pr. po 4 Din, ženske pa po 2 Din na uro! — Hud je v Slovenijo dotok iz južnih pasivnih krajev: Bihački in Banjeluški okrug v Bosni, Lika, Biograd na morju itd. Ti ljudje vzdrže ob luku (čebuli), kruhu in vodi vruga, zato tudi radi garajo po 4 Din na uro, dočim naši ljudje v istih razmerah vidno pe-

šajo. V zadnjem letu se je vsled povečanega pritiska fašistovskega režima zelo povečal dotok slovenskih Primorcev. Tudi grški in bolgarski emigranti-Jugoslavoani kapljajo neprestano k nam. Skratka: Slovenija, ki bi v danem položaju morala zaposliti svoje težake izven svojih meja, je preplavljena za časa visoke stavbne sezije s težaki iz drugih (pokrajin naše države. V poletju boste poleg teh n. pr. naleteli na naše Prekmurce vsepovsod.

Slovenskih profesionalistov vseh panog pa je mnogo zaposlenih na našem jugu. Da bi bile tam doli vsaj nekoliko kulturnejše razmere, zlasti še, ako bi bilo delavstvo deležno še vsaj tiste pičle pravne zaščite kot jo ima doma, bi mi zaposlili v Srbiji in drugod mnogo svojih izučenih delavcev. Izmed žensk se jug zanima skoro izključno za slovenske hišno-gospodinjske posle kot: kuharice, služkinje, pestunje itd. To največ iz razloga, ker so naša dekleta čistoče vajena, delavna in poštena. Se pa tam v mnogočem izrabljajo tako, da vzdrži večinoma lahko blago, dočim se moralno pošten svet raje vrača domov. Ženske na borzo dela prihajajo nerade: prvič je tu mnogo privatnih posredovalnic, drugič pa jim mora biti zares nerodno, mešati se med moške, med katerimi izvesten odstotek tipičnih sirovin pač nikoli ne manjka. Ko se bo letos jeseni preselila borza dela v palačo »Delavske zbornice«, bodo imele ženske svoj dohod in svojo čakalnico, kakor tudi svoj ločen azil. Potem se borze dela pač ne bodo več tako bale kot hudič križa.

Izmed vseh strok je polno zaposlena samo brivska; Tu je menda edina omembe vredna posledica bubi-frizura, kajti sicer bi bila tudi tu brezposelnost velika. Najtežje je zaposliti trgovskega pomočnika ali privatnega nameščenca. Stagnacija trgovine, obrti in industrije! Ključavničarjev vseh vrst, mehanikov, mizarjev (razen modelnih), mehanikov vseh vrst (razen za pisalne stroje), šoferjev, strojnikov, kurjačev, kovačev (razen orodnih), čevljarjev, krojačev itd. imamo več kot preveč. Tu obstoji tako velika nadprodukcija, da bi bilo treba s posebnim zakonom omejiti umetno produciranje odvisnih obrtnih pomočnikov, ali ga ponekod celo prepričiti. Primerov namenoma ne navajam, dejstvo pa je, da neke industrije in neki mojstri delajo s tolikimi vajenci in s tako malo pomočniki, da se naravnost čudim, kje je naša inspekcija dela! — (Tja spada mož energije!

Za danes naj bi bilo dovolj. Meni je jasno tole: Če bi ostal dr. A. Gosar dovoljno dobo v resortu ministrstva za socialno politiko, se bomo rešili tudi iz teh težav. Če ne popolnoma, pa v izdatni meri. Drugič na podobna vprašanja z druge strani!

Dr. A. Gosar gradi.

Ministrstvo za socialno politiko, oddelek za posredovanje dela je pozvalo v Belgrad g. Štefana Lehpaerja, šefa borze dela v Ljubljani, da na eni strani organizira belgrajsko borzo dela in da na drugi strani pomaga enotno organizirati posredovanje dela za vso državo po novem pravilniku. G. Lehpaer je odpotoval v Belgrad že 30. dec. 1927 in se bo zamudil doli najmanj mesec dni.

Bivšega šefa mariborske in ljubljanske borze dela g. Andreja Klanjska je imenoval minister za soc. politiko začasnega šefa po novem pravilniku ustanovljene javne borze dela za Vojvodino v Novem Sadu. Tudi to največ iz razloga, da organizira tam doli posredovanje dela na sigurnih temeljih.

Kakor smo informirani, bo upravni odbor javne borze dela za Slovenijo imenovan v najkrajšem času tako, da moremo letos računati s stabiliziranim režimom posredovalnic za delo, kar je predvsem zasluga dr. Gosarjevega pravilnika o posredovanju dela, o dajanju brezposelnih podpor in kreditov za zidavo cenjenih delavskih stanovanj.

Javne borze dela, rešene in stabilizirane po krščanskem socialistu dr. A. Gosarju, bodo najgovornejši dokaz za to, kako životvoren in življenjsko realen je kršč. socializem. Upamo, da bo delavstvo to vedelo upoštevati v vsej Sloveniji vsikdar in povsod.

Ali si že kupil knjigo:

„Žena z zaprtimi očmi“?

Tedenske novice.

Za kruhom. Ker vlada v Hercegovini veliko pomanjkanje ter ni dela, se mnogo kmetov in obrtnikov pripravlja, da se na pomlad izselijo iz Hercegovine v inozemstvo za kruhom. Največ jih namerava oditi v Turčijo, kjer upajo, da najdejo dober zaslužek.

Velika nesreča pri Novem mestu. Pretekli teden v četrtek sta se vračala iz Novega mesta proti domu na dvovprežnem kmetiskem vozu 48 letni posestnik in krojač Leopold Kadunc in 30 letni Franc Medic. Ker sta v Novem mestu po izvršenih opravkih še pila, mnogo pila, sta se vračala zvečer proti domu. Vsled preobilo zavžite pijače sta oba na vozu zaspala, konja pa sta bila prepuščena sama sebi. Ko sta privozila v bližino Krke, sta konja zagledala v nasprotni smeri luči in sta kratkomalo zavila v to smer. Vmes pa je bila še globoka voda, kamor so se vsi skupaj zvrnili in utonili. Nesrečo so ljudje opazili šele naslednji dan. Konja sta bila vprežena v voz in mrtva, Kadunca in Medica so pa našli kakih 300 korakov od voza. Kralj alkohol je zopet žel...

Nov mariborski župan. Pri volitvi župana v Mariboru je bil izvoljen za župana dr. Alojzij Juvan (SLS), za podžupana pa dr. Lipold (SDS).

Če ima mladina orožje. Ob brvi čez Voglajno pri Celju sta pretekli teden streljala dva frkovca s flobert pištolo. Mimo so prišle tri delavke, katerih ena je fanta opozorila, naj se ne igra s tako nevarno igračo. Pa so odšle naprej. Fant pa se je splazil tiho za delavkami in jim ustrelil pod noge, da bi jih ustrašil, kot je pozneje rekel. Pri strelu se je Angela Rojčeva sesedla; dobila je namreč kroglico v gleženj, katero so odpravili potom operacije v bolnici. Orožje ni za otroke!

ŽUKA POMENI ZDRAVJE IN MOČ. ZAHTEVAJE JO V TRGOVINAH

Umor. V nedeljo zjutraj je v Svetju pri Medvodah 28 letni Stanko Kuralt smrtno zabolal v srce 24 letnega Alojzija Križaja iz Zgornje Senice. V soboto zvečer so se namreč tudi okoliški fantje udeležili proslave ženitve Ludovika Svoldjšaka v Svetju. Po 4. uri zjutraj so se fantje pričeli razhajati na svoje domove. Že po nekaj korakih pa so fantje slišali nenaden krik. Dobili so na tleh ležečega Alojzija Križaja, kateremu pa ni bilo več mogoče pomagati.

Smrtna nesreča delavca. Na Sušaku je pristaniški delavec Peter Raslič pri razkladanju železa z ladje zgubil ravnotežje in tako nesrečno padel, da je obležal mrtev.

Borza dela v Mariboru. Od 8. do 14. t. m. je pri mariborski borzi dela iskalo dela 108 moških ter 40 ženskih. Prostih mest pa je bilo 61. Delo je dobilo 15 moških in 17 ženskih. Odpotovalo pa jih je 25. Drugi so odpadli. — Borza dela v Mariboru pa ima sledeča prazna mesta na razpolago: za 6 viničarjev, 2 mazarja, 30 gozdnih delavcev, 2 čevljarja, 1 kolarja, 7 ključavničarjev za izdelavo orodja, 8 rudarjev, 1 slaščičarja, 1 slugo, 1 žagarja, 20 kamnosekov, več vajencev (in sicer pekovske, mizarke, kovaške in natakarske obrti), 4 kmetiške deklice, 3 kuharice, 3 služkinje, 1 plačilno natakario s kavcijo, 1 podnatakario, 6 šivilj za perilo ter za dve natakariji v Južno Srbijo.

Smrtna nesreča v rudniku. V bosenskem rudniku Kreka se je v petek smrtno ponesrečil rudar Salko Šekendič, ki je bil že 23 let zaposlen v tem rudniku. Pri odkopavanju v rudokopu mu je padel na glavo velik kos rude, ki mu je zdrobil lobanjo.

Zalostna smrt mlade deklice. Pri Prenju v Hercegovini je pretekli petek smrtno ponesrečila 17 letna mladenka Fata Keskin, ki je vzdrževala sebe in svojo staro mater s tem, da je pash tujo živino in drobnico. Bila je pridna in poštena ter ljubila mater nad vse. Toda prišla je nesreča. Fata je odšla za drobnico na hrib Prenj. Šla je od skale do skale, pazec na čredo. Vsled poledice pa je nesrečni deklici spodrsnilo in padla je v nad 10 metrov globok prepad, kjer so jo našli mrtvo. In zgodilo se je kot navadno pri ljudeh, ki se ljubijo in so eden na drugega neločljivo navezani: ko je mati zagledala mrtvo hčerko, je zblaznela.

: Žena z zaprtimi očmi :

roman, poln resničnega življenja, opisuje razkošje bogatašev in bedo proletarcev.

★

Založila ga je Jugoslovanska strokovna zveza.

★

Dobi se po vseh knjigarnah in pri skupinah J. S. Z. kakor tudi pri upravi „PRAVICE.“

★

Cena broširanemu izvodu 20 D; vezanemu pa 27 Din. Po pošti 2 Din več.

Nesreča pri delu. 28 letnemu delavcu Ivanu Erčetu je pri delu v Tönniesovi opekarni v Kosezah pri Ljubljani padla na nogo debela kepa ilovice, ki mu je nogo popolnoma zmečkala. Erce se nahaja v ljubljanski bolnici.

Ponesrečen žagar. 18 letni Jože Orsel, žagar pri lesnem trgovcu Lešniku pri Sv. Lovrencu na Pohorju, je tako nesrečno padel, ko so valili debla v dolino, da mu je zmečkalo nogo.

Nova elektrarna na Savi. Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode so vložile pri okrajnem glavarstvu v Ljubljani predlog za izdajo koncesije za zgradbo velike vodosilne naprave na Savi pri Medvodah. Električno silo namerava družba uporabiti za elektrifikacijo pogona in svojih podjetij v Goričanih in kot pomožno pogonsko moč za svoja podjetja v Vevčah. Presežek bo zadostoval za pogon drugih industrijskih podjetij, kakor tudi za elektrifikacijo vse okolice do Ljubljane. Z gradnjo prično takoj, čim bo izdana koncesija. Torej je denar pripravljen. Sicer pa v Vevčah vedno ščipljejo...

Smrt na železniški progi. Mizarja Jakoba Vršca so našli na železniški progi Poljčane—Lipovljani mrtvega. Vršec je najbrž hotel skočiti z vozečega vlačka, alj pa je po nesreči padel iz vagona in prišel pod kolesa, ki so ga razkosala.

Kje največ bero „Pravico“?

Pretekli teden smo pregledali vrste naših naročnikov. Našli smo tole: »Pravica« prihaja na 200 poš, 8 od teh jih je izven Slovenije, inozemstvo je posebej. Po številu izvodov lista, ki prihajajo na posamezne pošte, si slede kraji takole: Ljubljana s Sp. Šiško 430, Medvode 198, Maribor 130, Jesenice 95. D. M. v Polju 70, Trbovlje 65, Tržič 54, Vič pri Ljubljani 50, Radomlje 42, Laško 40, Celje 40, Ivanjkevi 39, Domžale 37, Planina 33, Velenje 32, Prevalje 30, Dob pri Domžalah 28, Ljutomer 26, Sv. Miklavž 24, Javornik 24, Dol pri Ljubljani in Studenci po 23, Moste 21, Kropa, Sv. Peter pri Mariboru in Slatina-Radenci po 20, Gorenja Radgona 19, Mengeš 16, Hrušica in Št. Vid nad Ljubljano po 13, Kočevje, Lesce, Vrhnika in Zagorje po 12, Železniki 11, Borovnica in Dobrova po 10.

Našteli smo kraje, kjer je vsaj 10 naročnikov. Kot razvidno stoji Ljubljana na prvem mestu, s predkraj Moste in Vič ima 500 naročnikov, torej precej zadovoljivo. Celje in Maribor morata zaskodovati, odločno nizka številka pa je pri Zagorju (12). Viničarji so zelo agilni, vedno in vedno pošiljajo nove naročnike. Da bi jih vsi posnemali!

Vsekakor pa moramo reči, da je največ čitateljev »Pravice« tam, kjer agilno delujejo krščansko socialistične delavske organizacije. Kjer teh ni, je tudi zasplost. Povsod pa bi se lahko še dvignilo število, seveda ponekod manj, drugod več. Za kraje pod 10 naročniki pa mislimo, da bi bila dolžnost naših ondotnih naročnikov in prijateljev, da dosežejo za svoj okraj omenjeno število. Agitacija za glasilo našega gibanja in organizacija je apostolska naloga za vsakega, posebno za člane organizacij. Toda prijatelj: ne pošlji upravi samo naslovov novih naročnikov, ampak z naslovi tudi naročnino vsaj za mesec dni!

Pozdravljeni!

Uprava.

Dopisi.

Tržič. V čevljarški tovarni Peter Kozina se je delo zopet za nedoločen čas prekinilo dne 16. januarja. Sredi zime takj neplačani dopusti za delavstvo niso nič kaj razveseljivi. Kapitalizem se z delavstvom dobesedno igra. Ob takih prilikah ima delavstvo čas, da razmišlja, kako naj pride takemu počenjanju kapitalizma v okom. Odgovor na to vprašanje pa je kaj lahek: Do zadnjega delavca vsi v strokovno organizacijo! Potem se taki eksperimenti na račun delavstva ne bodo kar tako ponavljali. — Pretekli teden je kupila Vincencijeva konferenca hišo od g. Blaža Jegliča, kjer namerava ustanoviti Rokodelski dom za obrtne vajence, mlade neoženjene pomočnike in samske delavce, kjer bodo imeli za primerno ceno stanovanje in po možnosti tudi hrano. Predvsem pa se bo skrbelo za to, da se bodo vzgajali v tem Rokodelskem domu možje-značaji, ki bodo lahko za zgled drugim, kakšen mora biti mož krščansko socialističnih načel. Vsekakor je namen Vincencijevе konference hvalevreden. Dal Bog mnogo uspeha! — V nedeljo 22. januarja ima v svojih prostorih ob 9 dopoldne redni občni zbor usnjarska in čevljarška zadruga »Rumo«.

Krmelj, Dolenjsko. Tudi meni ste poslali vabilo, da pridobivam nove naročnike za naš delavski list »Pravico«. Žalibog, da je pri nas delavstvo zelo nezavedno. Ako dobij časopis, ga vtakne v žep in če ga morda pozneje vprašam, kako se mu dopade, se šele spomni, da ga ima še v žepu in da ga sploh še ni pogledal. To pa moram posebno poudariti, da je zaslužek zelo majhen, tako da se zelo težko izhaja. Oženjenim rudarjem, katerim od doma ne nudijo nobene opore, je zares težko odtrgati tako-rekoč od svojih ust nekaj dinarjev, saj so večinoma že itak vsi prezadolženi! So pa pri rudniku tudi mladi fantje in ti, ko bi bili zavedni, bi lahko naročili in plačevali svoj delavski list. Rudarji smo res veliki reveži.

Organizirani delavec brez „Pravice“ je vojak brez orožja!

Navodila za šolarje.

- Učenci naj v šoli in doma:
1. Nikdar ne sede sključeno.
  2. Obe lehti naj pri pisanju naslone na klop.
  3. Nikdar naj ne križajo nog čez kolena, ker ni lepo, ne zdravo ne za hrbtnico, ne za kolena.
  4. Vedno dihaajo skozi nos.
  5. Naj pred kosilom (večerjo) ne pijejo vode, ker zgube apetit. Ravno tako naj ne pijejo vode med jedjo in najmanj pol ure po jedi, četudi so žejni. Naj se vadijo premagovati zdravju na korist. S tem se varujejo želodčnih bolezni, varujejo zobe in srce, ki mora vsled zaužite vode močneje delovati. Obenem se izogonejo nepravilni in prehitri prebavi, ki človeku ne da tistih redilnih snovi, ki jih telo rabi.
  6. Naj jedo vsako jed počasi, naj jo dobro zgrijejo, zžvečijo in pomešajo s slino.
  7. Naj jedo sadje in sicer sledeče množine na dan: opoldne po kosilu največ tri, po večerji vsaj dve uri pred spanjem po eno. Več naj sadja ne jedo, ker ne služi kot redilno sredstvo, ampak za pospeševanje prebave.

Razno.

Sleherno soboto polnočnica. Sveta stolica je dovolila za dobo petih let, da se sme v škofiji Vratislava v Šleziji, ki spada pod Nemčijo, vsako nedeljo darovati sv. maša že o polnoči, katere se udeležijo razni kavarniški, hotelski in gostilniški uslužbenci, ki bi sicer bili brez nedeljske službe božje.

Sedem otrok na ledeni plošči na morju. Ob wilhelmhafenski obali se je igralo sedem otrok na ledu. Izenadila jih je plima (naraščanje morja), vsled katere se je zlomil led. Vseh sedem otrok so odnesli valovi na veliki ledeni plošči na odprto morje. Nesrečo so takoj opazili, toda reševanje je bilo silno oteženo vsled megle, ki je nastopila. Po dolgem iskanju je otroke našla neka ladja, ki je s silnimi žarometi razsvetljevala morsko gladino. Ko jih je ladja pripeljala v pristanišče, so se odigrali

med otroki in starši, ki so bili v velikih skrbih, pretresljivih prizori.

Govorijo o miru, a delajo za vojno. Francoski parlament je odobril kredite za vojno brodogradnjo. Do 30. junija 1928 se bodo zgradile: 1 križarka, 6 torpednih rušilcev in 2 opazovalni ladji. Posamezni poslanci so poudarjali, da so nove ladje potrebne, ker nemška mornarica gradi svoje trgovsko brodogradnjo tako, da je sposobna tudi v vojne svrhe.

Ali nimajo drugega dela? Neko časopisno podjetje v Italiji je prišlo na trapasto idejo, da organizira tekmo najlepših rok. Prejelo je 40.000 fotografij, izbrana in za najlepšo razglašena pa je bila roka neke 17 letne licejke. V Italiji, ki ima velikansko število brezposelnih, bi časopisje imelo pač hvaležnejšo nalogo v skrbi za brezpravne in brezposelne delavce, kakor pa v kaki organizaciji tekem za najlepše roke. Sicer pa žuljastih, od borbe za kruh nagubanih rok delavk ni bilo pri tekmi.

Osemurnik. V Franciji se je razširil osemurni delovnik še na sedem gospodarskih panog, kjer dosedaj še ni bil vpeljan. — V Boliviji (Južna Amerika) je uveden osemurnik v posamezne sezonske obrate. — V Mehiki je vpeljan osemurni delovni čas za vse osebe trgovskih podjetij.

600 rudarjev zasutih. V premogovniku Los Golombrinas v Kolumbiji je plaz podsul 600 rudarjev.

Stekla lisica v brzovlaku. V Pasteurjevem zavodu v Lyonu so dobili 33 novih bolnikov. Vse bolnike je ogrizla v brzovlaku Pariz—Lyon stekla lisica. Lisica je ušla na kolodvoru nekemu železniškemu uslužbencu.

Za kratek čas.

Prazne glave. Pri cesarju Francu Jožefu je bil obed. Strežaji so hoteli visckim svetovalcem še enkrat natočiti vina, pa so se le-ti branili. Cesar jih začuden vpraša, zakaj močejo več piti. Odgovore mu: »Imamo danes še sejo in pri seji ne smemo imeti ničesar v glavi.«

Naivno. Mati naroči malemu Mihcu, naj iz šole grede kupi škatlico vžigalic

in naj se prepriča, če so dobre. Mihec kupi škatlico in vso pot preizkuša vžigalice, zadnjo vžge na pragu pred materjo, vrže škatlico proč in potrdi: »Mama, vse so bile dobre, razen dveh!«

Prenaglo. »No, kako je kaj v zakonu, gospod sosed; kaj dela Vaša žena?« — »Stara se mi prenaglo. Pred zaroko je imela 23 let, pred poroko 26 let, in zdaj po 14dnevem zakonu ima že 29 let!«

Največja iznajdba sedanjosti. Soproga (čita časopis): »Po dolgih in mučnih poskusih so vendarle iznašli zrakoplov, ki se v resnici da voditi.« — Soprog (jezno): »A kaj zrakoplov, ki se da voditi! Ženica, ženica, ki bi se dala res voditi, to bi bila največja iznajdba sedanjosti.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1352 Din, za 100 lir 300 Din, za 1 dolar 56.50 Din, za 100 francoskih frankov 224 Din, za 100 češkoslovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 800 Din.

LIKERJE

Medici aini Cognac, Jajčni - Cognac, Rum, Jamaika - Rum, Delinkover, Slivovko, Tropinovec, Sadjevec, Brnjevec, Vermut vino, Malinovec in neoslajen Malinov sok (Succus), Ramosol in Spirit

v najboljši kakovosti in po najnižji ceni priporoča

„ALKO“

družba z o. z.

Ljubljana, Kolizej

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

3

Milica, otrok bolesti.

Vedra narava Miličina je zmagala tudi to bridkost. Saj je še bolezen ni preveč potrla. Vedno je še na tihem upala, da si poišče zdravnika in zdravil, ko bo zaslužila sama. Kako bi sicer zmogla pohabljen med radostjo zdravih tovarišic! In bila je tudi z njo posebna milost božja. Bolest pohabljenih nog ji je Bog nadomestil z nenavadno krasoto obraza in ostalega telesa. Kadar je šla po ulici, se je marsikdo mimoidočih ozrl za njo in spremljevalcu v uho pošepetal besedo občudovanja in pomilovanja obenem.

V očetu Ravniku pa je menda bolj ruvala Miličina pohabljenost ko v njej sami. Zbledel je ti dve leti, kar je bila Milica na trgovski šoli in bal se je sam, da obleži. Kaj bo potem z družino? Z vsemi silami se je držal še pokonci, ali zvečer je od dela prišedši domov, padel na posteljo kot ubit. Ženo je skrbelo zdravje možjevo in vse njeno upanje je rastlo v hčerki Milici in njenem zaslužku po končani šoli. Saj gre že h koncu. Vedno večkrat je omenjala Miličino službo in odleglo je vsem pri misli nanjo. Kmalu bo bolje. Čeprav si je oče dejal, da je zdaj preveč takih deklet, ki rada delajo za mal denar. Ali mati so upali na spričevala Miličina in na priporočilo šole.

Dovršila je Milica šolo. Vse radostne so hitele deklice s spričevali domov. Vse v upanju na vesele počitnice, na oddih, morda na dobro službo, ker so imele protekcijo. Le Milico je čudna skrb in slutnja obhajala. S težkim srcem se je smejala med njimi. Kam bo šla ona na počitnice? Da bi le koj jutri službo dobila! Ali kdo jo vzame, pohabljenko? Vse preveč gledajo na zunanost, to ve Milica, čeprav je mlada!

Prišla je domov. Urno je stopila k materi s spričevalom.

»Najboljša,« je dejala ponosno in se zvonko nasmejala pri tem.

»Tiho, Milica, ata je bolan,« je planilo iz matere.

Milica je pohitela v drugo sobo. Na postelji je ležal oče ves bled in strt.

»Milica!« se mu je izvilo iz prsi, »nič ni hudega, jutri bo bolje.«

»Ata!« se je splašilo deklet očetovih oči in je pridejalo:

»O, samo, da sem že končala! Zdej bom jaz pomagala kaj. Jutri grem za službo povprašat.«

Očetu je legla bolest v obraz. Tudi Milici v dušo. Pa ni pokazala. Upati more tudi. Službo mora dobiti, saj je najboljša iz šole.

Jo dobi? Kje? Jutri?

V Miličinem srcu se je borilo upanje z dvomom.

Upaj, Milica, upaj, oče Ravnik! Upanje je življenje.

Samo: kdaj??

Drugo poglavje.

Milica piše. Piše, prepisuje, bere in hodi po mestu. Službe išče že štirinajst dni. Ah, tako je že upehana, tako trudna. Vse časopise prebrska, riše med oglasi, bere, upa, pa piše, pa zopet sama gre povpraševati. Tu sem tjakaj, v trgovino, v urad, pa zopet v uredništvo listov. In pisma vroče čaka ob vsaki pošti s trepetajočim srcem.

Pride pismo. Obsežno že od zunaj. Ah, nič ni. Spričevala so gotovo. Vračajo ji jih. Ali vendar upanje še ne umre. S trepetajočo roko odpre Milica ovitek. Žal, ne moremo, ste prekasni, pravi ta v odgovoru. Ne moremo z začetnico, ko bi vsaj leto dni prakse imeli, obžaluje drugi. List omahne v Miličini roki. Nič. Zopet nič. Pa morda jutri! Jutri? Ah, Milica, ata pa na postelji gleda v tvoje roke in v tvoj obraz in ve, da zopet ni nič s službo.

Milica, in ata že štirinajst dni ne gre v tovarno, ne zasluži. Tisto bore, kar da bolniška blagajna, ni niti za smrt enega dovolj, kje neki za preživljanje sedmerih. Mirko komaj zase zasluži.

Ata je nem, ne reče Milici ničesar, samo včasih, ko vsa strta in trudna od iskanja in povpraševanja pride zvečer domov ter omahne k njemu na posteljo, jo prime za roko in ji pogleda v oči:

»Nič ne maraj, Milica, bo pa jutri mo-rda!«

Jutri? Ta večni jutri! Mama pa pravi, da moramo danes jesti! Ah mama! Saj jo ima rada, vse ima rada; ali trda je in ne zna mehko spregovoriti, ne molčati kot oče. Mama vpije in se jezi:

»Zdej imaš svoje! Ne znaš ne kuhati, ne šivati, ne prati. Za drugo te nihče noče!«

»Mama, saj bo, mora biti! Imam obljubljeno!«

»Od oblube ne bomo ne siti ne oblečeni! Ata bi moral imeti dobro hrano. Odkod?«

Da, ata, ta dobri, mirni, ubogi ata! Sama bi mu dala Milica, ko bi kaj pomagalo. Pa ne more.

In najhuje: Milici vedno bolj odpoveduje leva noga. To večno beganje po mestu ob vsakem vremenu! Treba bo posebnih čevljev za obe nogi, meni zdravnik, ki prihaja k očetu. Pa so dragi. Odkod denar?

»Jutri grem k ravnatelju trgovske šole. Morda me on priporoči. Je tudi drugim že pomagal.«

»Vidiš, skoro vse že imajo službo,« poseže v besedo mama, »čeprav nimajo tako lepih spričeval ko ti! Seveda...« in jo ošine s pogledom po nogah. Milica v jok.

»Mati, kaj jaz morem zato, da nisem ko druge. Saj sem sicer zdrava in delala bi za štiri.«

»Kaj, ko gledajo gospodinjje tudi na to. Morda bolj, ko na spričevala,« zdrsi zopet čuden pogled po njej od nog gori tja v obraz. »Saj sicer nisi napak. Gorša ko druge. Moraš bolj skriti hojo, Milica, da ne bodo pazili.«